

Munich Personal RePEc Archive

Does Foreign Direct Investment Bring Jobs to Women? A Closer Look to Turkish Services Industry

Dalgıç, Başak and Fazlıoğlu, Burcu and Varol İyidoğan, Pelin

Hacettepe University, TOBB Economics and Technology University,
Hacettepe University

January 2016

Online at <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/70790/>

MPRA Paper No. 70790, posted 19 Apr 2016 04:34 UTC

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kadın İstihdamını Artırır mı? Türkiye’de Hizmetler Sektörüne Yakından Bakış¹

Başak Dalgıç
Hacettepe Üniversitesi
Maliye Bölümü

Burcu Fazlıoğlu²
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Uluslararası Girişimcilik Bölümü

Pelin Varol İyidoğan
Hacettepe Üniversitesi
Maliye Bölümü

Öz: Bu çalışmanın amacı doğrudan yabancı yatırımların, ev sahibi ülkelerin kalkınmışlık seviyesinin belirleyicilerinden kadın istihdamı ile ilişkisini incelemektir. Çalışmada Türkiye’de kadın istihdamının en yoğun sektör olduğu hizmetler sektörüne odaklanılmakta ve bu sektöre gelen doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için iş olanakları yaratarak işgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliğini gidermede olumlu bir rol oynayıp oynamadığına ampirik bulgulara dayanarak cevap aranmaktadır. 2003-2012 dönemindeki Türkiye hizmet sektörü firmalarına verilerine Eğilim Skoru Eşleştirmesi ile birlikte Fark-İçinde-Fark teknikleri uygulanmaktadır. Analiz sonuçları doğrudan yabancı sermaye girişlerinin kadın istihdam oranını arttırdığını ve kadınlar için iyi işler yarattığını göstermektedir.

JEL Sınıflaması: D22, F21, F23, F61, F66, J16.

Anahtar Sözcükler: Kadın istihdamı, doğrudan yabancı yatırımlar, hizmetler sektörü, cinsiyet eşitsizliği, eğilim skoru eşleştirmesi.

Does Foreign Direct Investment Bring Jobs to Women? A Closer Look to Turkish Services Industry

Başak Dalgıç
Hacettepe University
Department of Public Finance

Burcu Fazlıoğlu
TOBB University of Economics and Technology
Department of International Entrepreneurship

Pelin Varol İyidoğan
Hacettepe University
Department of Public Finance

Abstract: The aim of this study is to investigate of the relationship between foreign direct investment and women employment. Focusing on services sector with the highest rate of women employment, we empirically attest whether foreign direct investment creates job

¹ Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için firma düzeyinde veriye ulaşmamızı sağlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve personeli Doğan Böncü, Şenol Bozdağ, Nusret Kılıç, Nilgün Arıkan, Erdal Yıldırım, Kenan Orhan, Bülent Tungul, Akın Bodur, Sabit Cengiz Ceylan, Ferhat İrmak ve Esra Sazak’a teşekkür ederiz.

² Sorumlu yazar. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası Girişimcilik Bölümü, 06550 Ankara, Türkiye. bfazlioglu@etu.edu.tr

opportunities for women and decrease the gender inequality for women in terms of employment. Propensity Score Matching techniques and Difference-in-Difference techniques are employed to firm level data for Turkish services industry over 2003-2012. The results of the study suggest that foreign direct investment increase women employment and create good jobs for women.

JEL Codes: D22, F21, F23, F61, F66, J16.

Keywords: Women employment, foreign direct investment, services industry, gender inequality, propensity score matching.

1. Giriş

Küreselleşmenin birincil araçlarından olan doğrudan yabancı yatırımların (DYY) ev sahibi ülkeler üzerindeki etkileri çok boyutlu olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu etkinin ekonomik boyutu, özellikle de büyüme açısından ortaya çıkardığı sonuçlar, literatürde sıklıkla incelenmektedir (Herzer ve Klassen, 2008; Omri et al., 2014). Doğrudan yabancı yatırımların sosyoekonomik etkilerini ortaya koyabilmek için ise, konuyu büyüme tartışmalarının ötesine taşıyarak ekonomik kalkınmanın temel bileşenleri ile olan ilişkisi üzerinde durmak gerekmektedir. Bu bileşenlerden biri de, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen ve üye ülkeler tarafından yerine getirilmesi planlanan Milenyum Kalkınma Hedeflerinden, cinsiyet eşitliğinin teşvik edilerek kadınların güçlendirilmesidir. Bunu sağlamada, özellikle gelişen ekonomilerde yoksulluk profilinin en belirgin özelliklerinden olan düşük kadın istihdamının önüne geçilmesi önemli bir paya sahiptir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamı üzerindeki etkilerini incelemektir.

Kadının eğitim düzeyi, doğurganlığı, aile ve toplum içerisindeki yeri gibi ekonomik ve sosyal etmenlerin payı, işgücüne katılım oranının düşük olmasında etkilidir. Ancak bu faktörlerin yanı sıra; gelişmekte olan ekonomiler için, bir taraftan kamu borcunun azaltılmasına katkıda bulunan, diğer taraftan da yeni iş olanakları ve istihdam yaratan yabancı yatırımların etkisinin incelenmesi ayrıca önem taşımaktadır. Buna karşın ekonomik bütünleşmenin cinsiyet eşitsizliklerini ortadan kaldıracı etkisi literatürde sınırlı ölçüde yer almaktadır. Özellikle de ihracatın kadın istihdamını ve ücretlerini arttırıcı etkisini inceleyen çalışmalar (Ozler, 2000; Artecona ve Cunningham, 2002; Hazarika ve Otero, 2004) bir kenara bırakıldığında, ilgili literatür iyice daralmakta; dolayısıyla doğrudan yabancı yatırımların

istihdam ve ücretler açısından cinsiyet eşitsizliğini giderici etkisi ihmal edilmektedir (Sing ve Zammit, 2000; Braunstein, 2007).

Doğrudan yabancı yatırımların işgücü piyasaları üzerindeki cinsiyet etkisi, teorik olarak farklı çerçevelerde incelenmektedir. Seguino (2000b), dünya piyasalarında rekabet gücü kazanmayı amaçlayan, dolayısıyla düşük ücretli işgücü istihdam etmeyi amaçlayan uluslararası şirketlerin kadın işgücü talebini yükselttiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte; teknoloji yoğun üretim gerçekleştiren uluslararası şirketler; yüksek eğitilmiş, teknik becerilere sahip kadın işgücünü yüksek ücretle ödüllendirebilmekte, dolayısıyla cinsiyete dayalı ücret farkları azalmaktadır (Seguino, 2000a).

Türkiye’de tarihsel olarak düşük bir seyir izleyen kadın istihdam oranı, son yıllarda artış göstermekle birlikte, halen gelişmiş ekonomilerin oldukça gerisindedir. Türkiye’nin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi için, kalkınmanın itici güçlerinden olan kadın istihdamına yönelik politikalara öncelik vermesi ve bu çerçevede politika hedeflerini doğru belirlemesi gerekmektedir. Politika hedefleri oluşturulurken ise, kadın istihdamı üzerinde etkili olan faktörlerin doğru bir şekilde ortaya konulması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu çerçevede; kadın istihdamı, ücret ve üretkenliğinin arttırılmasında eğitim seviyesindeki yükseliş, teknolojik gelişmeler gibi etmenlerin yanı sıra küreselleşen dünyada doğrudan yabancı yatırımların etkisinin de incelenmesi ayrıca önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’ye gelen doğrudan yabancı yatırımların istihdam üzerinde yarattığı etkileri cinsiyet eşitsizliği boyutu ile almaktır. Doğrudan yabancı yatırımların işgücü piyasasında yol açtığı değişimler genellikle makro bir çerçevede ele alınmakla birlikte, işgücü piyasasının talep tarafında işverenler olarak firmalar ve arz tarafında; istihdam edilenler olarak çalışanlar bu piyasanın esas aktörleridir. Dolayısıyla doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamı üzerinde yaratabileceği etkilerin daha gerçekçi ve net bir biçimde ortaya konmasında doğrudan firma düzeyinde yapılacak analizler önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışma 2003-2012 döneminde, 20+ çalışanı olan tüm Türkiye hizmet sektörü firmalarına ait veriye dayanmaktadır. Çalışmanın hizmetler sektörü üzerine bina edilmesinin sebebi, bu sektörün Türkiye’de kadın istihdamının en yoğun olduğu sektör olması ve ilgili dönemde doğrudan yabancı yatırımların en fazla yöneldiği sektörün de yine hizmetler sektörü olmasıdır.

Çalışma özelde iki soruya yanıt aramaktadır. Bunlardan birincisi doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamını arttırıp kadınlara yönelik cinsiyet eşitsizliğini azaltıp azaltmadığıdır. Bir ülkede kadın istihdamının arttırılması yaratacağı pozitif dışsallıklarla başlı

başına ülkenin kalkınmışlık düzeyini yükselteceğinden Dünya Kalkınma Örgütü ülke için “iyi iş” yaratılması olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Dünya Kalkınma Örgütü bireylerin hayat standartlarını yükselten yüksek ücretli işleri ve ekonomideki üretkenliğin artmasına katkıda bulunacak işleri de “iyi iş” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, doğrudan yabancı yatırımların Türkiye’de kadın istihdamını gerçekten artırıp artırmadığı sorusunun yanında çalışmada yanıt aranan ikinci soru, doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için ücret düzeyi yüksek ve üretkenliği artırma potansiyeline sahip iyi işler yaratıp yaratmadığıdır.

Bu çalışma kadın istihdamına ilişkin literatüre şu açılardan katkıda bulunmaktadır: Öncelikle bilginizin sınırları dâhilinde kadın istihdamının doğrudan yabancı yatırım girişlerinden nasıl etkilendiği konusunu ele alarak kısıtlı literatüre katkıda bulunmakta ve ilgili konuda Türkiye için yapılan ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır. Dahası çalışma, Türkiye’de kadın istihdamı açısından lokomotif sektör olma özelliği taşıyan hizmetler sektörüne odaklanmasıyla özgün bir çalışma olma özelliğine sahiptir. Son olarak, konunun ampirik olarak ele alınışı hem firma düzeyinde veri setini kullanmak suretiyle hem de analiz yöntemi ile literatürde var olan çalışmalardan ayrılmaktadır.

Çalışmanın kalan kısmı şu bölümlerden oluşmaktadır: İkinci ve üçüncü bölümlerde sırasıyla Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımların seyri ve kadın istihdamının durumu anlatılmaktadır. Dördüncü bölümde DYY kadın istihdamı ilişkisine yönelik yapılan çalışmalar üzerine yazın özetlenmektedir. Beşinci bölümde, çalışmada kullanılan veri seti tanıtılmakta ve Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımlara ve kadın istihdamına ilişkin dinamikler söz konusu verilerden faydalanılarak ortaya konulmaktadır. Altında bölümde, ampirik analizlere ilişkin bulgular sunulmaktadır. Çalışma, sonuç bölümüyle tamamlanmaktadır.

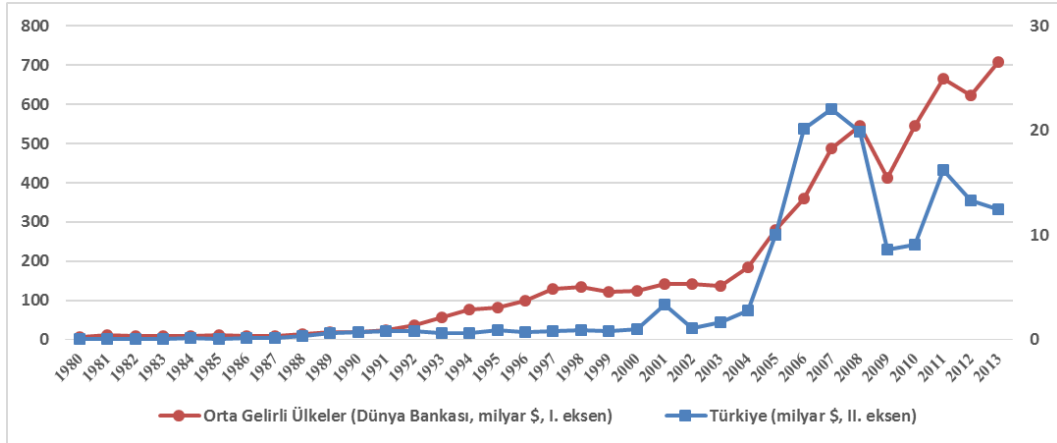
2. Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımlarının Seyri

1990’lı yıllar gelişmekte olan ülkelere yabancı sermaye akımlarının daha önce hiç olmadığı kadar fazla gerçekleştiği bir dönem olmuştur. İlgili dönemde doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ve portföy yatırımlarının toplamından oluşan net yabancı yatırım akımlarının dünya ortalaması yaklaşık 43,3 milyar ABD dolarından yaklaşık olarak 5 katına kadar yükselmiştir. 2000’li yıllara gelindiğinde DYY dünyada yıllık ortalama 1.398 milyar dolar düzeyinde gerçekleşirken bu miktar 2003 yılına kadar sürekli azalma eğilimine girmiş ve daha sonra 2008 küresel krizine kadar yeniden artış göstermiştir. 2008’de başlayan küresel ekonomik krizin ardından 2010 ve 2011 yıllarında yaşanan toparlanma sürecinden DYY

olumlu etkilenmiş ancak özellikle Arap Dünyası'ndaki siyasi belirsizlikler ve Avrupa Birliği'nde yer alan bazı ülkelerin kamu borç krizi yaşamaları nedeniyle DYY küresel çapta yeniden düşüş eğilimine girmiştir.

Liberalleşme politikalarının uygulandığı ve yoğun yabancı sermaye girişlerinin yaşandığı 1980'li yılların ardından 1990'lı yıllarda Türkiye, kendi gelir sınıfındaki diğer orta gelirli ülkelere doğru gerçekleşen yabancı sermaye akımlarındaki yükseliş eğiliminden yeteri kadar faydalanamamıştır (Şekil 1). Türkiye'de 2001 yılında kabul edilen "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı" çerçevesinde yabancı yatırımların önündeki idarî engellerin kaldırılması hedeflenmiş ancak aynı yıl yaşanan ekonomik kriz sonucunda Türkiye'ye gelen yabancı sermaye düşük düzeylerde kalmıştır. Takip eden dönemde ise Türkiye küreselleşmiş dünyaya yoğun bir bütünleşme süreci yaşamış ve bölgesinde doğrudan yabancı yatırımların yöneldiği başlıca ülke olma durumuna gelmiştir. Türkiye 2004 yılında DYY çekme sıralamasında yer aldığı 38. sıradan 2007 yılında 17. sıraya yükselmiştir. 2008 yılından sonra dünya genelinde gerçekleşen eğilimlere paralel olarak Türkiye'ye DYY girişi azalmış olsa da ilgili rakamlar 2010, 2011 ve 2012 yıllarında sırasıyla 9, 16 ve 12,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (bkz. T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2013).

Şekil 1. 1980-2013 Döneminde Türkiye'de ve Orta Gelirli Ülkelerde DYY

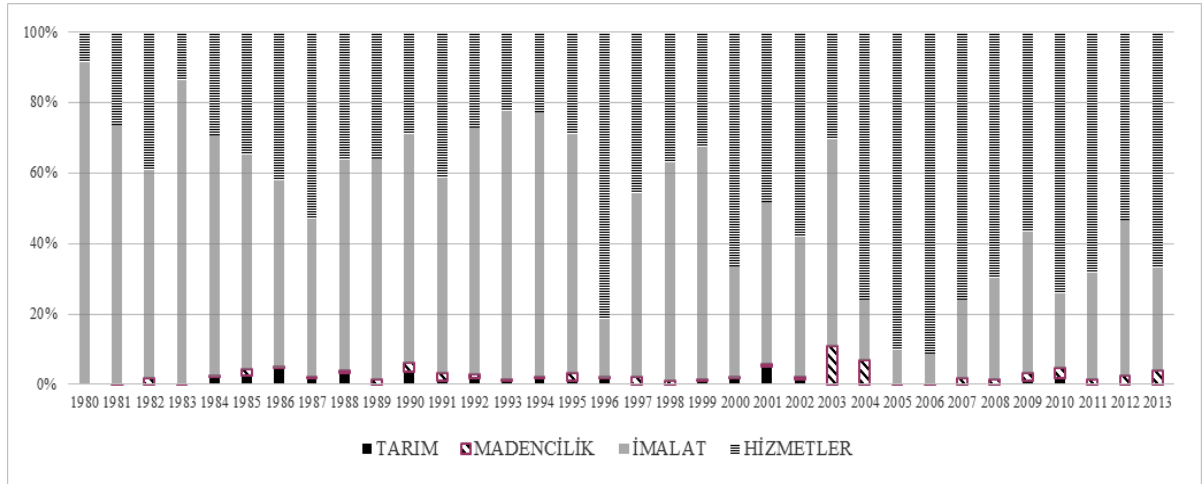

Kaynak: Dünya Kalkınma Göstergeleri, 2015.

Doğrudan yabancı yatırımların boyutu gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler arasında farklılıklar gösterirken DYY'nin yöneldiği sektörler de ülkeler arasında farklılaşmıştır. Örneğin Çin'de imalat sanayi sektörü DYY'lerin geldiği başlıca sektör olurken Afrika ülkelerinde doğal kaynak ve hammadde sektörleri DYY'lerden en büyük payı almışlardır. Türkiye'ye bakıldığında ise hizmetler sektörünün öne çıktığı görülmüştür. 1980 yılından 2001 yılına kadar imalat sanayi sektörü doğrudan yabancı yatırımlardan yaklaşık yüzde 61 ile en büyük payı alırken bu sektörün payı ilerleyen dönemde giderek azalmış ve

hizmetler sektörünün gerisinde kalmıştır. 2003-2012 döneminde ise Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımların yüzde 24'ü imalat sanayi sektörüne yönelmişken yüzde 74'ü hizmetler sektöründe gerçekleşmiştir (bkz. Şekil 2). İlk bakışta olumsuz olarak görülen bu durum, 1980 sonrası dünyada doğrudan yabancı yatırımların sektörel yapısında aynı dönüşümün yaşandığı düşünüldüğünde normal karşılanabilir. Dünyada sektörlerin gelişimine bakıldığında yapısal değişimin sanayiden hizmetlere kayma eğilimi özellikle gelişmiş ülkelerde daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye için ise, doğrudan yabancı yatırımların sektörel dağılımındaki imalat sanayiden hizmetlere olan geçiş, hizmetler sektöründe yaşanan gelişmelerin yanında enflasyonist ortamda hizmet ve ticaret sektörlerinin sanayi sektörlerinden daha karlı hale gelmesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. 2004 yılını takiben, doğrudan yabancı yatırımların büyük bir bölümü malî aracı kuruluşların faaliyetleri, ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetlerine yönelmiştir. Bahsi geçen dönemde elektrik, gaz, su, gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri sektörlerinde belirgin bir artış olması dikkati çekmektedir (HMYSGM, 2009). Hizmet sektörün DYY çekmede bu kadar öne çıkmasındaki faktörlerden biri de Türkiye'nin konum avantajıdır.

Şekil 2. Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımların Sektörel Dağılımı (1980-2013)

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2015.

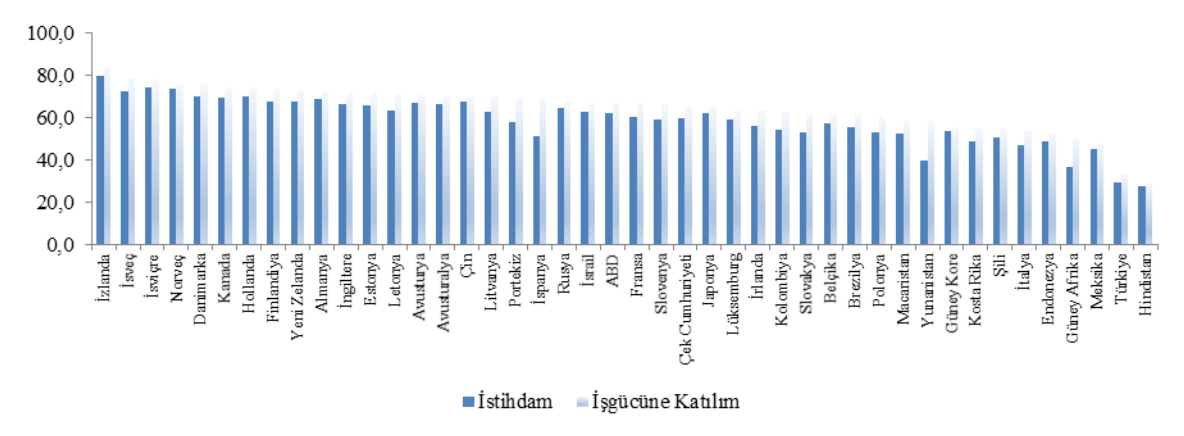
3. Türkiye’de Kadın İstihdamının Durumu

1980’lerden itibaren dünyada yaşanan ekonomik çalkantılar kadınların işgücüne katılım eğilimlerini değiştirmiştir. Azalan hanehalkı gelirlerini telafi etmek isteyen kadınlar işgücü piyasasına düşük ücretlerle girmeye başlamışlardır. Özellikle, ihracat odaklı büyüme modelini seçen ekonomilerdeki ucuz işgücü gereksinimi işgücünün kadınlaşması kavramını

doğurmuştur. Çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde gözlemlenen bu durum kadınların üretiminin önemli bir parçası haline gelmesini sağlarken, daha gelişmiş ülkelerde yarı zamanlı çalışma olanaklarının artması kadınların işgücüne katılımını arttırmıştır.

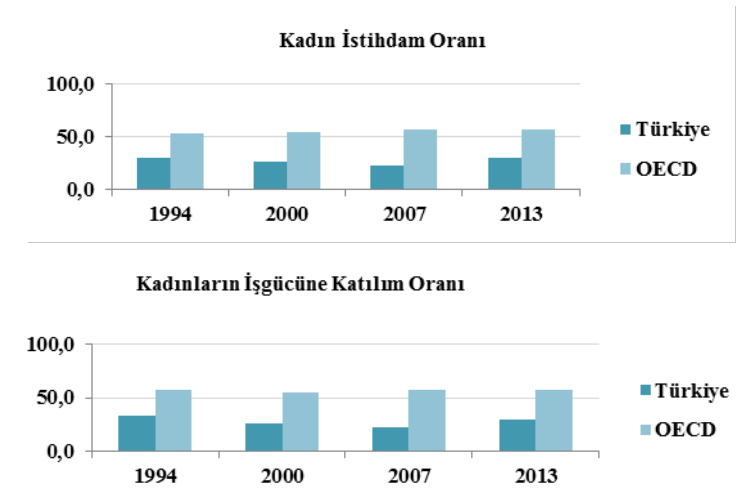
Türkiye'deki kadın istihdamının durumu diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında, gerek kadınların işgücüne katılım oranının gerekse istihdam oranlarının oldukça düşük seviyelerde gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye yalnızca gelişmiş batı ülkelerinin değil aynı zamanda hızlı bir sanayileşme süreci yaşayan Asya ve Latin ülkelerinin de gerisinde kalmıştır. Örneğin, 2013 yılında Türkiye gerek kadınların işgücüne katılım oranında gerekse istihdam oranında bütün OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almıştır (Şekil 3). Yıllar itibariyle bakıldığında ise, ilgili göstergeler OECD ortalamasının oldukça gerisinde seyretmektedir (Şekil 4).

Şekil 3. OECD Ülkeleri için Kadınların İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranı (2013)

Kaynak: OECD Employment Outlook 2015.

Şekil 4. Türkiye’de Kadın İstihdamı ve İşgücüne Katılım Oranı

Kaynak: OECD Employment Outlook 2007, 2015.

Türkiye’de sanayileşme ve köyden kente geçişin hız kazandığı 1950’li yıllardan başlayarak, dışa açılma politikalarının ortaya konulduğu 1980’li yıllar da dâhil olmak üzere, kadın istihdamının benzer politikalar uygulayan ülkelerle paralel bir dönüşüm göstermediği görülmektedir. Örneğin, 1950-1980 yılları arasındaki sanayileşme süreci kadın işgücüne sanayi alanında istihdam yaratmamıştır. 1955 yılında sanayi istihdamında kadın işgücünün payı yüzde 12,3 iken söz konusu pay 1980’de yüzde 10,7’ye gerilemiştir. Bu durumun ardında sanayi sektöründeki eleman ihtiyacının erkek işgücü ile karşılanması ve kadın işgücünün tarım sektörüne kaydırılması yatmaktadır (Eraslan, 2009). Kadın istihdamına yönelik ilk düzenlemeler 1990-1994 dönemi için hazırlanan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda yer almıştır. Ancak, 1990’lardan 2000’li yıllara gelindiğinde Türkiye’de kadınların iş hayatındaki durumu gerek işgücüne katılım oranları gerekse istihdam oranları açısından değerlendirildiğinde erkeklere kıyasla yine ciddi oranda geride kalmaktadır.

2000’li yıllara daha yakından bakıldığında kadınların çoğunluğunun halen düşük ücretli işlerde çalıştıkları ancak tarım sektörünün kadınların başlıca istihdam edildiği sektör olmaktan çıkıp bunun yerini hizmetler sektörünün aldığı görülmektedir. Örneğin 2014 yılında kadınların yaklaşık yarısı hizmetler sektöründe çalışırken tarımda bu oran yüzde 33 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte çalışan kadınların yüzde 30’u ücretsiz aile işçisi olarak faaliyet göstermekte olup kadınların meslekî kompozisyonuna bakıldığında yüzde 49’unun ciddi nitelik ve beceri gerektirmeyen meslekler ile çalışma hayatında yer aldıkları görülmektedir. Kadınlar özellikle tekstil ve hazır giyim gibi düşük ücretli emek yoğun sektörlerde, karar alıcı pozisyonda değil ancak düşük statülerde çalışmaktadırlar. Dikkat edilmelidir ki kadınların işgücüne katılmalarında rol oynayan en önemli faktörlerden biri olan eğitim, Türkiye’de kadınlar için erkeklere nazaran daha belirleyici bir rol oynamaktadır. Türkiye’de kadınların eğitim düzeyinin erkeklere göre oldukça düşük düzeylerde seyretmesi kadın istihdamındaki düşük oranların ve kadınların genel olarak düşük ücretli işlerde çalışmalarının bir başka temel sebebi sayılabilir (Uraz, 2010). Örneğin, erkek nüfusu içerisinde lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip kadınların oranı yaklaşık yüzde 35 iken aynı oran kadınlar için yalnızca yüzde 26’dır (TÜİK, 2014).

Sonuç olarak, Türkiye kadınların toplumsal ve çalışma hayatında sahip oldukları hakların yasal çerçevesini oluşturan ilk ülkelerden biri olmasına rağmen, fiiliyata bakıldığında söz konusu hakların yeterince işlerlik kazanmadığı görülmektedir. Bu durumun temel sebebinin kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılmasına yönelik toplumsal bakış

açısından kaynaklandığı söylenebilir³. Örneğin, çalışma çağındaki nüfus bakımından Türkiye’de kadınlar ve erkeklerin sayısı yaklaşık olarak eşit olsa da işgücüne dâhil olmayan nüfus içerisinde kadınların payı yüzde 71,3’tür ve kadınlar toplam istihdamın yalnızca yüzde 29,6’sını oluşturmaktadır (TÜİK, 2015). Kadının niteliksel gelişimini, işgücü piyasasına girişini ve devamlılığını sağlayacak mekanizmaların yetersiz oluşu kadın istihdamının düşüklüğünün bir diğer sebebidir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015).

4. DYY ve Kadın İstihdamı İlişkisine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Cinsiyete yönelik farklılaşmadan bağımsız olarak doğrudan yabancı yatırımların istihdam üzerindeki etkisini farklı boyutlarıyla inceleyen geniş bir literatür bulunmaktadır. İlgili literatür içerisinde pozitif ilişkinin varlığını ileri süren Figini ve Görg (1999), Driffeld (2000), Karlsson vd. (2009) gibi çalışmalar genellikle DYY’nin uluslararası teknoloji transferi aracılığıyla işgücü talebini artırdığı sonucuna ulaşmaktadır. Bunun yanı sıra; Conyon vd. (2002), Yasar ve Paul (2008); Jude (2012), Egger ve Kreickemeier (2013), Javorcik (2014) ise yabancı yatırımlar tarafından yaratılan istihdam olanaklarını ücretler ve toplam üretkenlik üzerindeki olumlu etkileri üzerinde durmaktadır. Diğer taraftan, DYY’nin istihdamı azaltıcı etkisini ön plana çıkaran çalışmalar da (Brady ve Wallace, 2000; Mariotti vd., 2003) dikkate alındığında, söz konusu etkinin yönüne ilişkin kesin bir uzlaşının bulunmadığı ileri sürülebilir.

DYY’nin istihdam üzerindeki etkisini cinsiyet boyutuyla inceleyen literatür ise oldukça sınırlıdır. Villarel ve Yu (2007); Meksika için yabancı yatırımlar ile ihracata yönelik üretimin, cinsiyet eşitsizliği üzerindeki etkisini araştırmaktadır. 1992-2001 dönemi imalat sanayi firmalarını inceleyen çalışma, yabancı şirketlerde ulusal firmalara kıyasla kadın istihdam oranının anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Siegmann (2006) ise, 1967-1999 dönemi Endonezya kırsal kesimi için sektörel analiz gerçekleştirmektedir. Çalışma, konut sektörü dışında tüm sektörlerde (imalat, maden ve otel) DYY’nin göreceli kadın işgücü istihdamını artırdığını ortaya koymaktadır. Cinsiyete dayalı ücret farklarının belirlenmesi için kullanılan Oaxaca ayrıştırma metodu sonuçları; eğitim ve işgücü piyasalarına girişte söz konusu olan cinsiyet farklılıklarının, kadınları yabancı

³ Örneğin, kadınların günümüzde en çok istihdam edildiği sektör olan hizmetler sektöründeki iş alanlarından bazıları “kadınlar için uygun alanlar” olarak nitelendirilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015).

şirketlerin sağladıkları ücret imkânlarından yoksun bırakabileceğini ve bu çerçevede ücret eşitsizliğinin artacağını işaret etmektedir.

Braunstein ve Brenner (2007), Çin için 1995 ve 2002 yılları hane halkı anketleriyle birlikte, il bazında makro ekonomik verileri kullanarak DYY ve kadın istihdamı ilişkisini incelemektedir. Çalışma, DYY'nin hem kadın hem de erkek ücretleri üzerinde anlamlı ve belirgin bir etkisinin bulunduğu ortaya koymaktadır. 1995 yılında DYY girişleri kadınların ücretlerini erkeklere kıyasla daha çok artırmakta, 2002'de ise bu durum tersine dönmektedir. Çalışmada bu sonuç, kadınların genellikle düşük nitelikli, ihracat odaklı üretim gerçekleştiren sektörlerde; erkeklerin ise yüksek üretim kapasitesine sahip ve yurt içi piyasalara yönelik üretimin ön planda olduğu endüstrilerde istihdam edilmesiyle gerekçelendirilmektedir. Bu durumda, DYY'nin yöneldiği sektörlerle bağlı olarak kadın-erkek ücret farkları ortaya çıkmaktadır.

Oostendorp (2009), Dünya İşgücü Örgütü'nün (ILO) veri tabanını kullanarak, 80 ülkede 1983-1999 döneminde küreselleşmenin cinsiyete dayalı ücret farklılıkları üzerindeki etkisini incelemektedir. Çalışmanın sonuçları, gelir düzeyi yüksek ülkelerde, ticaret ve yabancı yatırım girişleri mesleki ücret farklılıklarını ortadan kaldırmakta olduğuna işaret etmektedir. Gelir düzeyi düşük ülkelerde ise bu türden bir etkiden kesin olarak bahsedilememektedir.

Farklı kalkınma ve gelir düzeylerine sahip ülkelerde ticaret ve DYY'nin kadın istihdamı üzerindeki etkisini araştıran bir diğer çalışma olan Neumayer ve Soysa (2011) ise, Cingranelli ve Richards (2009) İnsan Hakları veri tabanındaki ülkeler için 1981-2007 dönemini incelemektedir. Çalışmada; kadın-erkek ücret farkı veya istihdam oranı gibi değişkenlerden ziyade kadın haklarına ilişkin çeşitli ekonomik ve sosyal göstergeler (evlenme, boşanma, taşınma, mülkiyet, miras hakkı vb.) kullanılmaktadır. Çalışmanın sonuçları, sadece orta-gelirli ülke grubu ve kadınların sahip olduğu ekonomik haklar (eşit işe eşit ücret, iş güvenliği, erkek güdümündeki endüstrilere giriş vb.) çerçevesinde DYY'nin olumlu etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de kadınların işgücüne katılımına ilişkin yapılan çalışmalar ise kadının eğitim düzeyi, medeni durumu, yaşı, oturulan konutun mülkiyet durumu, yerleşim yeri, ekonomik durumu, çocuk sayısı, istihdam biçimi, toplumsal cinsiyet algısı gibi çok çeşitli değişkenleri dikkate almaktadır (Özer ve Biçerli, 2003; Yıldırım ve Doğrul, 2008; Dayıoğlu ve Kırdar, 2010; Kızılgöl, 2012; Kılıç ve Öztürk, 2014). Bu etmenlerin yanı sıra, küreselleşmeyle birlikte özellikle 1990 sonrası dönemde belirgin biçimde artış eğilimi gösteren doğrudan

yabancı yatırımların kadın istihdamı üzerindeki etkilerinin araştırılması önem taşısa da; Türkiye üzerine ilgili literatürün henüz bu yönde evrilmediği gözlenmektedir.

5. Türkiye’de DYY ve Kadın İstihdamı İlişkisini Anlamak: Mikro Veriye Bakış

Yazındaki çalışmalarda DYY’nin istihdam, işgücü verimliliği ve ücret eşitsizliği üzerindeki etkilerine odaklanılmış ancak, konu işgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliği boyutuyla çok az ele alınmıştır. Gerek Türkiye’deki durum gerekse yazındaki eksiklik değerlendirildiğinde akla gelen ilk sorular şunlardır: (i) DYY ev sahibi ülkelerde kadın istihdamını gerçekten artırır mı? (ii) DYY kadınlar için iyi işler yaratır mı?

İşgücü piyasasındaki işverenler olarak firmalar, çalışanlarla birlikte bu piyasanın asıl aktörleri olduklarından; doğrudan yabancı yatırımların istihdam üzerinde yarattığı etkilerin incelenmesinde birebir firmalar düzeyinde yapılacak mikro kapsamlı analizler makro analizlere kıyasla konuyla ilgili daha gerçekçi ve net analizler sunacaktır. Bu nedenle bu çalışma, DYY-kadın istihdamı ilişkisine dair yukarıdaki sorulara firma düzeyinde veriyi kullanılarak cevap aramaktadır. Bu amaçla çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından toplanan Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (YSHİ) veri tabanı kullanılmıştır. Söz konusu mikro veri, gizlilik anlaşmasına tabi olup analizlerin tamamı TÜİK ile imzalanmış bir protokol çerçevesinde TÜİK Mikro Veri Araştırma Merkezi’nde gerçekleştirilmiştir.

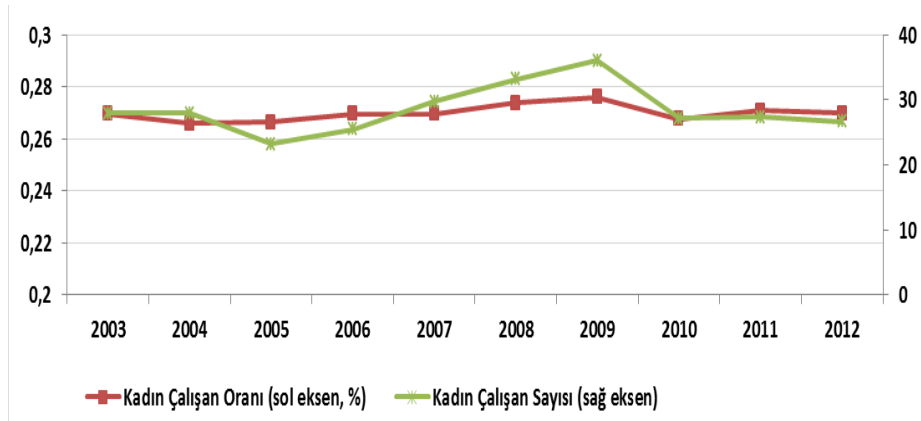
YSHİ, 19’den fazla çalışanı olan firmalar için bir tam sayım iken 20’den az çalışanı olan firmalar için temsil edici bir örneklemdir. YSHİ veri tabanında firmalar, EUROSTAT’ın NACE Rev.2 ana faaliyet kodlarına göre sınıflandırılmışlardır. Çalışma, 2003-2012 yılları arasında 20 ve daha fazla çalışana sahip hizmetler sektörü firmalarını kapsamaktadır⁴. Buna göre çalışmamızda NACE Rev.2 ana faaliyet kodları iki basamaklı düzeyde 40 adet hizmet sektörü yer almaktadır (veri setinin sektörel dağılımı için bkz. Ek, Tablo E1). Çalışmada kullanılan panel, 2003-2012 zaman diliminde yıllık bazda ortalama olarak 20.000 firmaya ait bilgileri içermektedir.

Şekil 5’de veri setinde yer alan Türkiye hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait yıllık ortalama kadın çalışan sayısı ve kadın çalışan sayısının toplam istihdam içindeki payı gösterilmektedir. Buna göre, ele alınan dönem boyunca firmaların istihdam

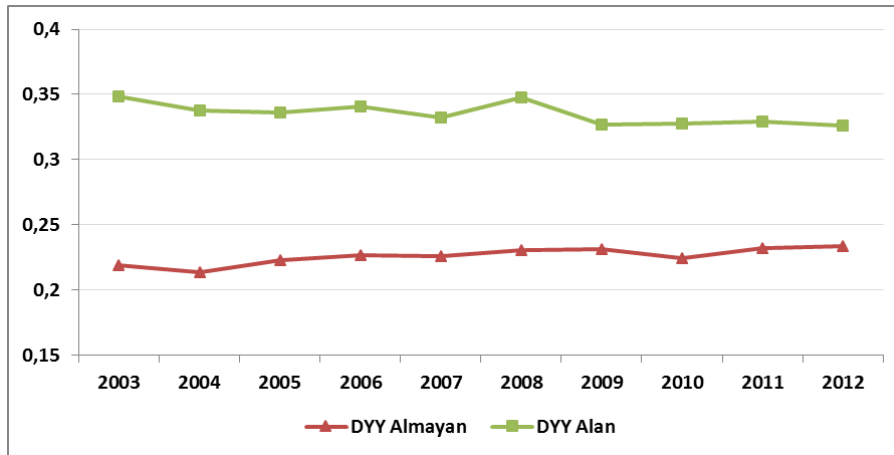
⁴ Finans ve sigorta , kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik , hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ve uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörleri YSHİ veri tabanında TÜİK tarafından kapsam dışı tutulmaktadır.

ettiği kadın sayısı ve kadınların toplam istihdam içerisindeki payının genel olarak durağan bir patikada seyrettiği söylenebilir. DYY ile kadın istihdamı arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek amacıyla ele alınan dönemde firmalar DYY alanlar ve almayanlar olarak iki alt grupta toplanmıştır. Buna göre yabancı sermaye payı sıfırdan büyük olan firmalar yabancı sermayeli olarak tanımlanmıştır. Şekil 6’da söz konusu gruplardaki kadın çalışan oranlarının yıllara göre dağılımı görülmektedir. Kadın çalışan oranındaki durağan yapı hem yerli hem de yabancı sermayeli firmalarda gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kadın istihdamı oranı, tüm yıllarda, yabancı sermayeli firmalarda yerlilere göre açık bir şekilde daha yüksektir.

Şekil 5. Hizmetler Sektöründe Ortalama Kadın Çalışan Sayısı ve Oranı (2003-2012)

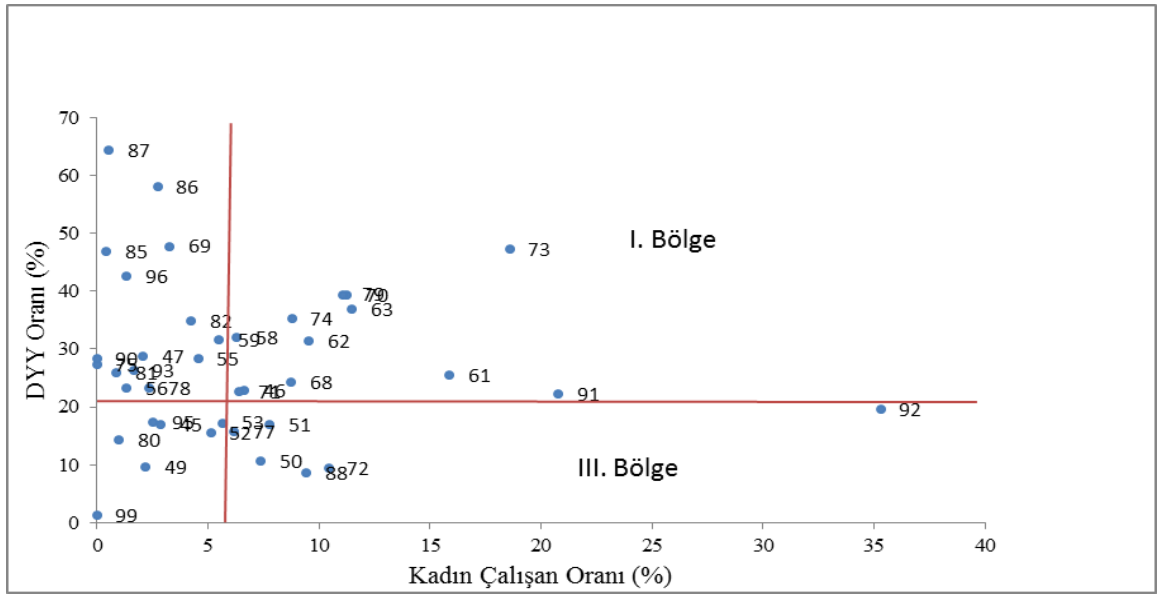
Şekil 6. Sermaye Yapısına Göre Ortalama Kadın Çalışan Oranı (2003-2012)

Şekil 7’de firmaların DYY almaları ve kadın çalışan oranları arasındaki korelasyona bakılmış ve iki basamaklı düzeyde, ele alınan her bir hizmet sektörünün söz konusu ilişkinin

güçlülüğü bakımından hangi düzlemde yer aldığı gösterilmiştir. Şekilde yatay eksen de sektörlerdeki yabancı sermayeli firmaların yüzdeleri yer alırken dikey eksen de kadın çalışan oranları verilmektedir. Buna göre DYY oranının ve kadın çalışan oranının her ikisinin de ortalamasının üzerinde olduğu sektörler I. bölgede yer almaktadır. Telekomünikasyon, bilgisayar programlama, reklamcılık ve piyasa araştırması gibi sektörlerin yer aldığı bu faaliyet kolları doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için istihdam yaratmada en etkili olabileceği sektörlerdir. Bununla birlikte III. ve IV. düzlemlere düşen yatılı bakım ve sosyal hizmet gibi sektörlerde söz konusu ilişkinin daha zayıf olarak ortaya çıktığı görülmektedir. II. bölgede ise hem DYY hem de kadın çalışan oranı düşüktür.

Şekil 7. Hizmet Sektörlerinde DYY-Kadın Çalışan Oranı

Dünya Kalkınma Örgütü ekonomilerdeki gerek erkek gerek kadın istihdamı düzeyini ve yaratılan istihdam olanaklarını kalkınma perspektifinden ele almakta ekonomiler için “iyi işler” adı altında bir tanımlama yapmaktadır. Buna göre, ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunacak “iyi işler” toplumların sosyal kaynaşmasını, hayat standartlarını ve üretkenliklerini arttırmasına katkıda bulunacak işlerdir. Bu bağlamda, kadınların istihdam edildiği işler cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması ve toplumsal alanda yaratacağı pozitif dışsallıklarla sosyal kaynaşmayı arttırmaktadır. Dolayısıyla, bir ülkede kadın istihdamının arttırılması tek başına o ülkede iyi işlerin arttırılması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, Dünya Kalkınma Örgütü bireylerin hayat standartlarını yükselten yüksek ücretli işlerle ekonomideki üretkenliğin

artmasına katkıda bulunacak işleri de “iyi işler” olarak tanımlamaktadır. Bu çerçeveden hareketle çalışmada, DYY’nin kadın istihdamına olan etkisinin yanı sıra bu etkinin ücret düzeyinin yüksek ve üretkenliğin daha yüksek olduğu teknolojik olarak bilgi yoğun sektörlerde diğer sektörlerle oranla nasıl farklılaştığına da odaklanılmaktadır. Doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için daha iyi işler yaratıp yaratmadığı tartışmalarına zemin hazırlamak üzere hizmetler sektörleri ücret yapılarına ve bilgi yoğunluklarına göre alt gruplara ayrılmıştır (sektör sınıflandırması için bkz. Ek, Tablo E1).

Sektörleri ücret yapısına göre sınıflandırmak amacıyla, hizmetler sektöründeki genel ücret ortalamasına ve iki basamaklı düzeydeki her bir sektörün ücret ortalamasına bakılmıştır. Ortalama ücreti, genel ortalama ücret düzeyinin altında kalan sektörler “düşük ücretli sektörler” olarak sınıflandırılırken ortalama ücreti genel ortalama ücret düzeyinin üzerinde kalan sektörler “yüksek ücretli sektörler” olarak sınıflandırılmıştır. Tablo 1 Panel A’da ücret düzeyine ve sermaye yapılarına göre farklı gruplara düşen firmaların ortalama kadın çalışan oranları gösterilmektedir. Yüzde 35’lik bir rakamla kadın çalışan oranının en yüksek olduğu alt grup yabancı sermayeli ve yüksek ücret ödeyen sektörlerken aynı oran, yerli ve düşük ücretli sektörlerde yalnızca yüzde 22’dir. Burada dikkat çekici bir gözlem, yüksek ücret ödeyen işlerde dahi kadın çalışan oranının yabancı sermayeli firmalarda yerli firmalardakine göre daha yüksek olmasıdır.

Tablo 1. Ücret Düzeyi/Bilgi Yoğunluğu ve Sermaye Yapısına Göre Kadın Çalışan Oranı

<i>Panel A: Ücret Düzeyine Göre Sektörler</i>		
	Yerli	
	Sermayeli	Yabancı Sermayeli
Yüksek Ücretli	0,251	0,353
Düşük Ücretli	0,218	0,298
<i>Panel B: Teknolojik Bilgi Yoğunluğuna Göre Sektörler</i>		
	Yerli	
	Sermayeli	Yabancı Sermayeli
Bilgi Yoğun	0,251	0,362
Daha Az Bilgi Yoğun	0,219	0,305

Sektörleri teknolojik bilgi yoğunluklarına göre sınıflamanın bir yolu KIS (Knowledge Intensive Services-Bilgi Yoğun Hizmetler) sınıflamasını kullanmaktır. Bu sınıflama hizmetler sektöründe, imalat sanayisindekine benzer biçimde ileri teknolojik bilgi içerikli sektörleri ve bunların ürünlerini tanımlamak amacıyla OECD ve EUROSTAT tarafından geliştirilmiştir. Tablo 1 Panel B’de bilgi yoğunluğuna ve sermaye yapılarına göre farklı gruplara düşen firmaların ortalama kadın çalışan oranları sunulmaktadır. Yüzde 36’lık bir rakamla kadın çalışan oranının en yüksek olduğu alt grup yabancı sermayeli ve bilgi yoğun sektörlerken aynı oran, yerli ve teknolojik bilgi yoğunluğunun düşük olduğu sektörlerde yalnızca yüzde 22’dir. Ücret sınıflandırmasına benzer biçimde, bilgi yoğun sektörlerde dahi kadın çalışan oranı yabancı sermayeli firmalarda yerli firmalarınkine göre daha yüksektir.

6. Ampirik Analiz

Bu çalışmanın temel araştırma konusu Türkiye’de hizmetler sektörüne gelen doğrudan yabancı yatırımların istihdamda dezavantajlı grup olan kadınlar için iş olanakları yaratarak işgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliğini gidermede olumlu bir rol oynayıp oynamadığını incelemektir. Firmalara DYY gelmesinin firmaların kadın istihdamını nasıl etkilediğini anlayabilmek ancak firmalara ilişkin çeşitli yapısal değişkenlerin kontrol edildiği ampirik analizler ile mümkündür. Ampirik analiz denilince tahmin yöntemi olarak ilk aşamada akla gelen, Sıradan En Küçük Kareler (SEKK) olsa da bu yöntem örneklem seçim problemi ve içsellik yöntemsel sorunlarını doğurabilecektir. Bu nedenle, bu çalışmada DYY’nin kadın istihdamına etkisini doğru bir şekilde tespit edebilmek amacıyla, firmaların “DYY alma” durumunu “tedavi alma” olarak nitelendiren tedavi (treatment) modelleri oluşturulmuş ve bu modellere Eğilim Skoru Eşleştirmesi (PSM) tekniği uygulanmıştır.

Bu amaçla, iki tedavi modeli oluşturulmuştur. Birinci modelde, tedavi grubu t-1 döneminde yabancı sermaye payına sahip olmayan (tamamen yerli olan) ve t döneminde DYY alan firmaları içermektedir. İkinci modelde ise firmaların DYY alma durumu daha sürdürülebilir bir biçimde tanımlanmıştır. Buna göre, tedavi grubu t-1 döneminde yabancı sermaye payına sahip olmayan (tamamen yerli olan), t döneminde DYY alan ve t+1 dönemindeki yabancı sermaye payı en az t dönemindeki kadar olan firmaları içermektedir. Her iki modelde de kontrol grubu bütün analiz dönemi boyunca (2003-2012) tamamen yerli sermayeli olan firmalardan oluşmaktadır. Buna göre; DYY almanın kadın istihdamına etkisini ölçecek “ortalama tedavi etkisi” (ATT) aşağıdaki denklemle belirlenmektedir:

$$ATT = E(y_{it}(1) - y_{it}(0)|d_i = 1) = E(y_{it}(1)|d_i = 1) - E(y_{it}(0)|d_i = 1) \quad (1)$$

Yukarıdaki denklemde y_{it} i firmasının t anındaki kadın çalışan oranını/kadın çalışan sayısını belirtmektedir. Örneğin, birinci model için ortalama tedavi etkisi (ATT); daha önceden yerli olan ve t döneminde DYY alan ($y_{it}(1)|d_i = 1$) firmanın kadın istihdamı oranı ile, DYY alan bu firma eğer hiç yabancı sermaye almamış olsaydı sahip olabileceği potansiyel kadın istihdam oranı ($y_{it}(0)|d_i = 1$) arasındaki farkı temsil etmektedir. ATT'leri hesaplayabilmek için çok benzer gözlemlenebilir özelliklere sahip DYY alan ve DYY almayan firmaları tespit edebilmek üzere Eğilim Skoru Eşleştirmesi (PSM) yöntemi uygulanmıştır.

PSM algoritması firmalara yapısal özelliklerine göre birer eğilim skoru atamakta ve bu skora göre firmaları eşleştirerek, tedavi grubu ve kontrol grubu olmak üzere iki grupta toplamaktadır. Dolayısıyla, PSM yöntemi ile öyle iki firma grubu oluşturulmaktadır ki her iki grupta yer alan firmalar benzer özelliklere sahip olup bunların DYY alma olasılıkları (benzer eğilim skorlarına sahip firmalar) birbirine çok yakındır. Ancak, bir gruptaki firmalar DYY almışken (tedavi grubu) diğer gruptaki firmalar (kontrol grubu) yerli kalmaktadır.

Her bir firmanın eğilim skoru Rosenbaum ve Rubin (1983) tarafından tedavi almanın koşullu olasılığı olarak tanımlanmakta ve aşağıdaki probit denklemi aracılığıyla hesaplanmaktadır. Denklemde $d_i = \{0,1\}$ tedavi alıp almama durumunu gösterirken, z_i eşleştirmede esas alınan firma özelliklerini temsil etmektedir. Probit tahmininde kullanılan bu özellikler firma verimliliğini kontrol etmek üzere işgücü verimliliği, beceri yoğunluğunu temsilen çalışan başına ücret, firma büyüklüğünü kontrol etmek üzere toplam çalışan sayısı, sermaye yoğunluğu, firmanın ihracat ve/veya ithalat yapıp yapmadığını kontrol eden kukla değişkenler ile yıl, iki basamaklı sektör ve bölge kukla değişkenleridir. Eğilim skorları aracılığıyla yapılan eşleştirmede Kernel yöntemi kullanılmıştır. Bu sürecin sonunda hesaplanan ATT'ler DYY almanın firmaların kadın istihdamını ne yönde ve ne kadar etkilediğini göstermektedir.

$$P_i(z_i) \equiv \Pr(d_i = 1|z_i) = E(d_i|z_i) \quad (2)$$

Tablo 2'de PSM tahminlerinden elde edilen ATT'ler yer almaktadır. Birinci modeldeki tahmin sonuçları, t döneminde DYY almanın t-1 döneminde tamamen yerli olan firmaların kadın çalışan oranına t, t+1 ve t+2 dönemlerindeki etkisini göstermektedir. Buna göre, DYY almanın gerçekleştiği dönem olan t döneminde, DYY alan firmanın kadın istihdam oranı 7,9 yüzde puan artmaktadır. Aynı oran bir sonraki dönemde 8,2 ile daha da yüksektir. Dahası DYY almanın firmanın kadın istihdamı üzerindeki istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu etkisi t+2 döneminde de sürmekte ancak bir önceki döneme nispeten

zayıflamaktadır. Genel olarak sonuçlar, yabancı sermaye girişinin firmalardaki kadın istihdam oranını pozitif yönde etkilediğini; dolayısıyla söz konusu olan cinsiyet eşitsizliğini azalttığını göstermektedir. Söz konusu etki yalnızca DYY alınan dönemde gerçekleşmeyip takip eden dönemlerde de ortaya çıkmaktadır.

Daha sağlam analizler sunabilmek için ikinci modelde tedavi dönemi uzatılmıştır. Tablo 6’da yer alan ikinci modele ait tahmin sonuçları, t-1 döneminde tamamen yerli olup t döneminde DYY alan ve t+1 dönemindeki yabancı sermaye payı t dönemindeki kadar ya da daha fazla olan firmalarla ilgili bilgi vermektedir. Buna göre, DYY alımıyla yabancı sermaye payının aynı kalması veya artması kadın istihdam oranı üzerinde bir önceki duruma göre daha etkilidir. Örneğin, t+1 döneminde DYY alan firmanın kadın istihdam oranı ilk modelde 6,3 yüzde puan artarken ikinci modelde 7,7 yüzde puan artmaktadır.

Tablo 2. Tahmin Sonuçları: DYY-Kadın Çalışan Oranı

	PSM			DID	
	$K\check{C}O_t$	$K\check{C}O_{t+1}$	$K\check{C}O_{t+2}$	$K\check{C}O_t - K\check{C}O_{t-1}$	$K\check{C}O_{t+1} - K\check{C}O_{t-1}$
ATT (Model 1)	0.079*** (0.012)	0.082*** (0.016)	0.063*** (0.014)	0,048*** (0,012)	0,049** (0,020)
ATT (Model 2)	0.086*** (0.015)	0.088*** (0.018)	0.077*** (0.017)	0,050** (0,019)	0,054** (0,019)

Notlar: i) KÇO kadın çalışan oranını ifade etmektedir. ii) Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. iii) Yıldız imleri ortalama tedavi etkilerinin (ATT) istatistiksel anlamlılık derecelerini göstermektedir (***: $p < 1\%$; **: $p < 5\%$; *: $p < 10\%$).

PSM yöntemi ile birlikte, zamanla değişmeyen ve gözlenemeyen faktörlerden kaynaklanabilecek sapmaları kontrol edebilmek amacıyla çalışmada Fark-İçerisinde-Fark (DID) yöntemi de kullanılmaktadır. DID tahminlerinden elde edilen ATT’ler firmaların tedavi sonrası kadın çalışan oranı ile tedavi öncesi kadın çalışan oranı arasındaki farkı temsil etmektedir. DID sonuçları Tablo 2’nin son iki sütununda sunulmaktadır. Elde edilen ortalama tedavi etkileri PSM tahminlerini desteklemektedir. DYY alan firmaların kadın çalışan oranındaki DYY almadan önceki döneme göre değişimi, hep yerli kalan firmalarda aynı zaman aralığında meydana gelen değişime göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bahsi geçen değişim oranı t/t-1 döneminde 4,8 yüzde puan iken daha uzun vadede; t-1/t+1 döneminde 4,9 yüzde puan olarak gerçekleşmektedir. Model 2’nin sonuçlarına bakıldığında ise analiz bulgularının daha da kuvvetli bir biçimde ortaya çıktığı görülmektedir.

Buraya kadar yapılan ve çıktı değişkeni kadın çalışan oranı olan PSM ve DID analizleri kadın çalışan sayısı kullanılarak da tekrarlanmış ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır (bkz. Ek, Tablo E2). Ancak, DYY'nin kadın istihdamı konusunda var olan cinsiyet eşitsizliğini azaltıcı etkisini tespit etmede kadın çalışan oranı, kadın çalışan sayısından daha anlamlı bir gösterge olacaktır. Dolayısıyla takip eden aşamalarda analizlerde kadın çalışan oranı çıktı değişkeni olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Yukarıdaki analizler aracılığıyla, Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Ekonomilerde düşük kadın istihdam oranlarının önüne geçilmesi, kadın istihdamının toplumsal alanda yarattığı pozitif dışsallıklar göz önünde bulundurulduğunda büyük önem arz etmektedir. Her şeyden önce kadınların çalışma hayatında yer alabiliyor olması bu kadınların yetiştireceği çocukların eğitim düzeyini yükseltecek şekilde bir dışsallık yaratacağı gibi, ebeveynlerin kız çocuklarının eğitimine yatırım yapma eğilimlerini de güçlendirecektir. Bu bağlamda, yukarıda da altı çizildiği üzere Dünya Kalkınma Örgütü kadınlar için yaratılan iş olanaklarını hali hazırda “iyi işler” olarak tanımlamaktadır. Sonuçlarımıza kalkınma perspektifinde bakıldığında DYY'nin, kadın istihdamına yaptığı olumlu etkiyle Türkiye'de iyi işler yarattığını söylemek mümkündür.

Diğer taraftan DYY'nin kadınların nispeten yüksek ücret ödeyen ve üretken sektörlerdeki istihdamına katkısının incelenmesi, DYY'nin Türkiye işgücü piyasasında kadınlara yönelik cinsiyet eşitsizliğini azaltıcı etkisine daha da fazla ışık tutacaktır. Ücret düzeyi ve bilgi yoğunluğuna göre ayrı ayrı yapılan PSM ve DID tahminleri sırasıyla Tablo 3 ve 4'te gösterilmektedir. Tablo 3'e bakıldığında yüksek ücretli sektörlerin içerildiği örneklemden tahmin edilen ATT'lerin düşük ücretli sektörlerdekine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, DYY almanın kadın istihdamına olumlu etkisinin yüksek ücret ödeyen sektörlerde daha kuvvetli biçimde ortaya çıktığını göstermektedir. Tablo 4'e bakıldığında ise bilgi yoğun sektörlerin kapsandığı örneklemden tahmin edilen ATT'lerin daha az bilgi yoğun sektörlerdekine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamına olumlu etkisinin, üretkenliğe nispeten daha fazla katkıda bulunması beklenen bilgi yoğun sektörlerde daha belirgin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar; Türkiye'de hizmetler sektörüne gelen doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için iyi işler yarattığına işaret etmektedir.

Tablo 3. Ücret Düzeyine Göre Tahmin Sonuçları

PSM			DID
$K\check{C}O_t$	$K\check{C}O_{t+1}$	$K\check{C}O_{t+2}$	$K\check{C}O_t - K\check{C}O_{t-1}$ $K\check{C}O_{t+1} - K\check{C}O_{t-1}$

Yüksek Ücretli Sektörler					
ATT (Model 1)	0,081***	0,087***	0,078***	0,055**	0,056**
	(0,021)	(0,024)	(0,025)	(0,027)	(0,028)
Düşük Ücretli Sektörler					
ATT (Model 1)	0,063***	0,055**	0,039	0,023	0,027*
	(0,021)	(0,026)	(0,027)	(0,019)	(0,016)

Notlar: i) KÇO kadın çalışan oranını ifade etmektedir. ii)Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. iii) Yıldız imleri ortalama tedavi etkilerinin (ATT) istatistiksel anlamlılık derecelerini göstermektedir (***: $p < 1\%$; **: $p < 5\%$; *: $p < 10\%$).

Tablo 4. Bilgi Yoğunluğuna Göre Tahmin Sonuçları

PSM				DID	
	$K\check{C}O_t$	$K\check{C}O_{t+1}$	$K\check{C}O_{t+2}$	$K\check{C}O_t - K\check{C}O_{t-1}$	$K\check{C}O_{t+1} - K\check{C}O_{t-1}$
Bilgi Yoğun Sektörler					
ATT (Model 1)	0,082***	0,084***	0,069*	0,044**	0,044**
	(0,021)	(0,020)	(0,027)	(0,020)	(0,025)
Daha Az Bilgi Yoğun Sektörler					
ATT (Model 1)	0,060**	0,067**	0,065**	0,029*	0,033*
	(0,027)	(0,033)	(0,029)	(0,017)	(0,020)

Notlar: i) KÇO kadın çalışan oranını ifade etmektedir. ii)Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. iii) Yıldız imleri ortalama tedavi etkilerinin (ATT) istatistiksel anlamlılık derecelerini göstermektedir (***: $p < 1\%$; **: $p < 5\%$; *: $p < 10\%$).

7. Sonuç

Bu çalışmada doğrudan yabancı yatırımların, ev sahibi ülkelerin kalkınmışlık seviyesinin belirleyicilerinden olan kadın istihdamı ile ilişkisi incelenmektedir. Bu amaçla, Türkiye’de kadın istihdamının en yoğun sektör olduğu hizmetler sektörüne odaklanılmakta ve bu sektöre gelen doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için iş olanakları yaratarak işgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliğini gidermede olumlu bir rol oynayıp oynamadığına ampirik bulgulara dayanarak cevap aranmaktadır. Ampirik analizler doğrudan yabancı yatırımların

kadın istihdamı üzerinde yaratabileceği etkileri daha gerçekçi ve net bir biçimde ortaya koyacak şekilde firma düzeyinde veriye dayandırılmıştır. Çalışmada 2003-2012 döneminde, 20+ çalışanı olan tüm Türkiye hizmet sektörü firmalara ait verileri kullanılmıştır. Analizlerde örneklem seçim problemini önleyecek şekilde doğrudan yatırım alma durumunu tedavi olarak içeren tedavi modelleri oluşturulmakta ve bu modellere Eğilim Skoru Eşleştirmesi ile birlikte Fark-İçinde-Fark teknikleri uygulanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, DYY girişleri firmalardaki kadın istihdam oranını arttırmakta; dolayısıyla işgücü piyasasında var olan kadınlara yönelik cinsiyet eşitsizliğini azaltmaktadır. Bahsi geçen etki, doğrudan yabancı yatırımların geldiği yılda ortaya çıkmakta ve takip eden yıllarda da sürmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ve gerek kadın istihdamının gerekse kadınların işgücüne katılım oranının çok düşük olduğu ülkelerde işgücü piyasasındaki söz konusu eşitsizliğin önüne geçilmesi, kadınların çalışma hayatına katılmasının toplumsal alanda yarattığı pozitif dışsallıklar göz önünde bulundurulduğunda büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, bir ülkede kadın istihdamının artırılması başlı başına ülkenin kalkınmışlık düzeyini yükselteceğinden Dünya Kalkınma Örgütüncü ülke için “iyi iş” yaratılması olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, ampirik analiz sonuçlarımıza kalkınma perspektifinde bakıldığında DYY’nin, kadın istihdamına yaptığı olumlu etkiyle Türkiye’de iyi işler yarattığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte Dünya Kalkınma Örgütü bireylerin hayat standartlarını yükselten yüksek ücretli işleri ve ekonomideki üretkenliğin artmasına katkıda bulunacak işleri de “iyi iş” olarak tanımlamaktadır. Çalışmada DYY girişlerinin kadın istihdamına olan olumlu etkisinin yüksek ücret ödeyen sektörlerde düşük ücret ödeyenlere göre daha kuvvetli ortaya çıktığı gösterilmiştir. Buna ilaveten, çalışmada doğrudan yabancı yatırımların kadın istihdamına olumlu etkisinin, üretkenliğe nispeten daha fazla katkıda bulunması beklenen bilgi sektörlerinde daha belirgin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular Türkiye’de hizmetler sektörüne gelen doğrudan yabancı yatırımların kadınlar için iyi işler yarattığına işaret etmektedir.

Sonuç olarak; yoksulluk, az gelişmişlik, gelir eşitsizliği gibi sosyal ve ekonomik boyutlu sorunların çözümünde öncü rol oynayan kadın istihdamının artırılması ve bu yönde kamusal politikaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızın ulaştığı sonuçlar çerçevesinde, Türkiye’de ilgili politikalar üretilirken istihdamın, DYY’nin kadınlar için yarattığı yüksek üretkenlik ve ücret düzeylerine sahip iş alanlarına kaydırılabilmesi için kadınların işgücü piyasalarına erişimi önündeki engellerin doğru bir biçimde tespit edilerek,

somut önlemlerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, DYY'nin yöneldiği hizmetler sektöründeki iş kollarında nitelikli işgücü talebini karşılamak için kadınların eğitim seviyelerinin artırılmasına, teknik ve mesleki eğitim olanaklarının yükseltilmesine yönelik beşeri sermaye yatırımlarına öncelik verilmesi, kadınların ailevi sorumluluklarının işgücüne katılımlarını zorlaştırmasını engellemek için esnek çalışma imkanı tanıyan yasal düzenlenmelerin yapılması ya da bu sorumlulukları hafifletmeye yönelik çocuk veya yaşlı bakımı gibi hizmetlerin sunulması önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra; DYY'nin yöneldiği sektörlerde uygulanacak olan cinsiyete dayalı vergileme, diğer bir ifadeyle kadın işçi çalıştıran firmalara vergisel kolaylıkların tanınması, DYY'nin kadın istihdamı üzerindeki olumlu etkilerinin daha da artmasına imkan tanıyacaktır.

Ek

Tablo E1. Analize Konu olan Hizmet Sektörleri ve Sınıflamaları

NACE	Sektör Adı	Firma Sayısı	Yüzde (%)	Ücret Düzeyi	Bilgi Yoğunluğu
45	Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin ticareti ile onarımı	9,256	4.61	Düşük	Az Yoğun
46	Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	42,478	21.16	Yüksek	Az Yoğun
47	Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	30,298	15.09	Düşük	Az Yoğun
49	Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	13,245	6.6	Düşük	Az Yoğun
50	Su yolu taşımacılığı	2,276	1.13	Yüksek	Yoğun
51	Hava yolu taşımacılığı	515	0.26	Yüksek	Yoğun
52	Taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler	6,704	3.34	Yüksek	Az Yoğun
53	Posta ve kurye faaliyetleri	654	0.33	Düşük	Az Yoğun
55	Konaklama	9,922	4.94	Düşük	Az Yoğun
56	Yiyecek ve içecek	14,242	7.09	Düşük	Az Yoğun
58	Yayımcılık	1,064	0.53	Yüksek	Yoğun
59	Sinema filmi, video, televizyon programları yapımıcılığı, ses kaydı, müzik yayımlama	564	0.28	Yüksek	Yoğun
61	Telekomünikasyon	870	0.43	Yüksek	Yoğun
62	Bilgisayar programlama ve ilgili faaliyetler	2,198	1.09	Yüksek	Yoğun
63	Bilgi hizmet	453	0.23	Yüksek	Yoğun
68	Gayrimenkul	1,223	0.61	Yüksek	Az Yoğun
69	Hukuk ve muhasebe	1,034	0.52	Yüksek	Yoğun
70	İdare merkezi, idari danışmanlık faaliyetleri	1,553	0.77	Yüksek	Yoğun
71	Mimarlık ve mühendislik test ve analiz faaliyetleri	4,643	2.31	Yüksek	Yoğun
72	Bilimsel ARGE faaliyetleri	681	0.34	Yüksek	Yoğun
73	Reklamcılık ve piyasa araştırması	2,260	1.13	Yüksek	Yoğun
74	Diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	513	0.26	Yüksek	Yoğun
75	Veterinerlik	22	0.01	Düşük	Yoğun
77	Kiralama ve leasing	631	0.31	Düşük	Az Yoğun

78	İstihdam faaliyetleri	2,762	1.38	Düşük	Yoğun
79	Seyahat acentesi, tur operatörü ve ilgili faaliyetler	1,533	0.76	Yüksek	Az Yoğun
80	Güvenlik ve soruşturma faaliyetleri	4,324	2.15	Düşük	Yoğun
81	Binalar ve çevre düzenlemesi faaliyetleri	14,500	7.22	Düşük	Az Yoğun
82	Büro yönetimi ve iş destek faaliyetleri	2,819	1.4	Düşük	Az Yoğun
85	Eğitim	12,789	6.37	Düşük	Yoğun
86	İnsan Sağlığı Hizmetleri	7,869	3.92	Yüksek	Yoğun
87	Yatılı bakım Faaliyetleri	377	0.19	Düşük	Yoğun
88	Barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler	2,449	1.04	Düşük	Yoğun
90	Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri	262	0.13	Yüksek	Yoğun
91	Kütüphaneler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler	130	0.06	Yüksek	Yoğun
92	Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	34	0.02	Yüksek	Yoğun
93	Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri	968	0.48	Yüksek	Yoğun
95	Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetler	1,387	0.69	Düşük	Az Yoğun
96	Diğer hizmet faaliyetleri	1,262	0.63	Düşük	Az Yoğun
99	Uluslararası temsilciliklerinin faaliyetleri	8	0	Yüksek	Az Yoğun

Tablo E2. PSM ve PSM-DID Tahmin Sonuçları: DYY-Kadın Çalışan Sayısı

PSM				DID	
				$K\check{C}S_{t-}$	$K\check{C}S_{t+1-}$
				$K\check{C}S_{t-1}$	$K\check{C}S_{t-1}$
ATT					
(Model 1)	0,519**	0,734***	0,634**	0,151**	0.158*
	(0,265)	(0,263)	(0,272)	(0,065)	(0,093)
ATT					
(Model 2)	0,790***	0,878***	0,824***	0,179***	0.179***
	(0,290)	(0,269)	(0,263)	(0,043)	(0,055)

Notlar: i) KÇS kadın çalışan sayısını ifade etmektedir. ii) Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. iii) Yıldız imleri ortalama tedavi etkilerinin istatistiksel anlamlılık derecelerini göstermektedir (***: $p < 1\%$; **: $p < 5\%$; *: $p < 10\%$).

Kaynakça

Aktar, I. and Öztürk, L. (2009) “Can Unemployment be Cured by Economic Growth and Foreign Direct Investment in Turkey?”, *International Research Journal of Finance and Economics*, 27:203-11.

Artecona, R., & Cunningham, W. (2002). Effects of trade liberalization on the gender wage gap in Mexico. World bank.

Brady, D. ve Wallace, M. (2000) “Spatialization, Foreign Direct Investment and Labor Outcomes in the American States, 1978–1996, Social Forces”, *The University of North Carolina Press*, 79(1), 67–99.

Braunstein, E., & Brenner, M. (2007). “Foreign direct investment and gendered wages in urban China”. *Feminist Economics*, 13(3-4), 213-237.

Cingranelli, D.L. ve D.L. Richards (2009). Cingranelli and Richards Human Rights Dataset. <http://ciri.binghamton.edu/>.

Conyon, M. J., Girma, S., Thompson, S., & Wright, P. W. (2002). “The productivity and wage effects of foreign acquisition in the United Kingdom”. *Journal of Industrial Economics*, 85-102.

Dayıoğlu, M., & Kırdar, M. (2010). Türkiye’de kadınların işgücüne katılımında belirleyici etkenler ve eğilimler. DPT ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı, Çalışma Raporu, (5), 1-82.

Driffeld N. and Taylor, K. (2000) “FDI and the Labour Market: A Review of the Evidence and Policy Implications”, *Oxford Review of Economic Policy*, 16(3): 90-103.

Egger, H., U. Kreickemeier. (2013). “Why Foreign Ownership May Be Good for You”, *International Economic Review*, 54 (2), 693–716.

Eraslan, İ. (2009) “‘Türkiye’de Kadın İstihdamının Arttırılması: Tespit ve Öneriler’”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Figini, P. and Görg, H. (1999) “Multinational Companies and Wage Inequality in the Host Country: The Case of Ireland”, *Economics Technical Papers*, 98/16, Trinity College Dublin, Department of Economics.

Hall, B.H., and J. Mairesse. (1995). “Exploring the Relationship Between R&D and Productivity in French Manufacturing Firms.” *Journal of Econometrics* 65 (1): 263–293.

Hazarika, G., & Otero, R. (2004). “Foreign trade and the gender earnings differential in urban Mexico”. *Journal of Economic Integration*, 353-373.

Herzer, D., & Klasen, S. (2008). “In search of FDI-led growth in developing countries: The way forward”. *Economic Modelling*, 25(5), 793-810.

HMYSGM (2009), Uluslararası Doğrudan Yatırım Verileri Bülteni, Ankara.

Javorcik, B. S. (2014). “Does FDI bring good jobs to host countries?”. *The World Bank Research Observer*, October 15.

Jude, C. (2012). “FDI, productivity and wages. New evidence from a romanian matched sample”. *Journal for Economic Forecasting*, (4), 36-55.

Karlsson, S.; L., N., S., Fredrik and Ping, H. (2009) “Foreign Firms and Chinese Employment”, *World Economy*, 32(1), 178-201.

Kılıç, D., & Öztürk, S. (2014). “Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama”. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(1), 107-130.

Kızılgöl, Ö. A. (2012). “Türkiye’de eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin yoksulluk üzerindeki etkisi”. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 179-191.

Mariotti, S., Mutinelli, M. and Piscitello L. (2003) “Home Country Employment and Foreign Direct Investment: Evidence from the Italian Case”, *Cambridge Journal of Economics*, 27(3), 419- 431.

Neumayer, E., & De Soysa, I. (2011). “Globalization and the empowerment of women: an analysis of spatial dependence via trade and foreign direct investment”. *World Development*, 39(7), 1065-1075.

Omri, A., Nguyen, D. K., & Rault, C. (2014). “Causal interactions between CO 2 emissions, FDI, and economic growth: Evidence from dynamic simultaneous-equation models”. *Economic Modelling*, 42, 382-389.

Oostendorp, R. H. (2009), “Globalization and the gender wage gap”. *The World Bank Economic Review*, 23(1), 141-161.

Ozler, S. (2000). “Export orientation and female share of employment: Evidence from Turkey”. *World Development*, 28(7), 1239-1248.

Özer, M., & Biçerli, K. (2003). “Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 56-85.

Rosenbaum, P., and D. Rubin. 1983. “The Central Role of the Propensity Score in Observational Studies for Causal Effects.” *Biometrika* 70 (1): 41–55.

Seguino, S. (2000a), “The Effects of Structural Change and Economic Liberalisation on Gender Wage Differentials in South Korea and Taiwan”, *Cambridge Journal of Economics*, 24(4), 437–459.

Seguino, S. (2000b), “Accounting for Gender in Asian Economic Growth”, *Feminist Economics*, 6(3), 27-58.

Singh, A., & Zammit, A. (2000). “International capital flows: Identifying the gender dimension”. *World Development*, 28(7), 1249-1268.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, “Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı ve İstihdamı”, 2015.

T.C. Ekonomi Bakanlığı, “Uluslararası Doğrudan Yatırımlar 2012 Yılı Raporu”, 2013.

Uraz, A. “Türkiye’de Son Dönemde Kadınların İşgücüne Katılımında Gözlenen Eğilimler ”, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı Ve Dünya Bankası Refah Ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Raporu, 2010.

Yasar, M., & Paul, C. J. M. (2008). “Capital-skill complementarity, productivity and wages: Evidence from plant-level data for a developing country”. *Labour economics*, 15(1), 1-17.

Yıldırım, K., & Doğrul, G. (2008). “Çalışmak ya da Çalışmamak: Türkiye’de Kentsel Alanlarda Yasayan Kadınların İşgücüne Katılmama Kararlarının Olası Belirleyicileri”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 239-262.

Extensive Summary

Does Foreign Direct Investment Bring Jobs to Women? A Closer Look to Turkish Services Industry

Introduction

The aim of this study is to investigate of the relationship between foreign direct investment which is one the most important outcomes of globalization and women employment. The majority of the limited existing empirical literature on the foreign direct investment related effects on employment

utilize a macro approach rather than focusing on the micro-players of labor market. However, as employees and the employers are the key actors, firm-level studies play an important role on assessing the impact of foreign direct investment on employment accurately.

Motivated by this idea, we empirically attest whether foreign direct investment creates job opportunities for women and decrease the gender inequality for women in terms of employment. Particularly, we explore whether acquisition of formerly domestically owned firms by multinationals has an impact on the women employment share of these firms operating in Turkish services industry over 2003-12 period. We focus on the services industry since the regarding industry has highest rate of women employment and foreign direct investment inflows during the analysis period.

Methodology

We utilize a comprehensive annual panel of firms operating in Turkish services industry from the “Industry and Service Statistics” data collected by TURKSTAT. Our unbalanced panel covers the whole population of private Turkish services industry firms with more than 19 employees. Our dataset comprises of approximately 20,000 firms over the period 2003-2012 on average.

We specifically address two questions (i) whether and in what direction foreign affiliation changes the women employment level of the firms and (ii) does foreign direct investment create good jobs for women. To answer these questions and to eliminate the selection bias problem, Propensity Score Matching techniques (PSM) and Difference-in-Difference (DID) techniques are employed. By PSM algorithm we are able to compare the firms with very similar probabilities of receiving treatment (receiving foreign direct investment / foreign ownership), while one group of firms have foreign share, and the other group does not. We then calculate average treatment effects (ATTs) by employing Kernel matching, where the resulting ATTs explain whether and in what direction foreign affiliation changes the women employment share of the firms. To provide a robustness check, we re-run the same specifications for women employment levels instead of share of women employment in total employment of firms. To get rid of time invariant observables, we employ DID estimators after PSM referred as PSM-DID.

We define two alternative models. In the first model, we focus on firms that do not have foreign ownership share at time $t-1$, and receive foreign direct investment at time t . In the second we investigate the effects of foreign direct investment on firms that do not have foreign ownership at time $t-1$, have foreign ownership, which is greater than zero at t and, having foreign share of at least time t at time $t+1$.

Results

First, our matching is found to be efficient as it balances the means of covariates for both treated and control groups. Next, the results from the PSM specification reveal that gaining foreign share increases the share of women employment in total employment for firms operating in Turkish services industry. In particular receiving foreign direct investment positively and significantly improves the share of women in total employment at time t (i.e. when firm receives foreign direct investment), this effect strengthens at time $t+1$ and, it slightly decreases at $t+2$. The results are robust for the firms who having foreign share of at least time t at time $t+1$. The findings from the PSM-DID estimations also approve the results obtained from PSM specification.

In parallel with World Bank's good jobs definition, we show that the presence of multinationals creates good jobs for women. In particular, we find that receiving foreign direct investment creates jobs providing higher earnings for women, as the resulting ATT's from PSM and PSM-DID estimations are positively significant and higher for industries paying higher wages with respect to those paying lower wages. In addition, we show that foreign direct investment creates jobs for women in more productive industries, as the corresponding ATT'S are higher in knowledge intensive industries with respect to the less knowledge intensive industries.

Conclusion

Utilizing a comprehensive firm level data set for Turkish services industry over 2003-2012, this study aims to investigate (i) whether and in what direction foreign affiliation changes the women employment level of the firms and (ii) does foreign direct investment create good jobs for women. We follow World Bank's good jobs definition and define good jobs as jobs with greater productive externalities, jobs with potential for productivity growth, job that leads to a higher standard of living i.e. jobs that pay higher wages.

Utilizing PSM together with DID methodology our results show that receiving foreign direct investment has a positive effect on the share of women employment over total employment. Further, foreign direct investment acquisition creates good jobs for women in industries paying higher wages and in more productive industries.